

תנו רבנן: החותה גחלים בשבת, שהיפך בהם כדי להתחמם בהם, והובערו מאליהן, וידע שהן יובערו אלא שאין לו צורך בהבערתן, כי די לו בחום הגחלים. ולכן, לא

הוי בגדר "אינו מתכוון" אלא "מלאכה שאינה צריכה לגופה".

תני חדא: חייב. ותני אידך: פטור.

רבי יהודה עצמו, סובר בשבת [קן] שמקלקל בהבערה פטור, מכל מקום רבי אליעזר ברבי צדוק יכול לסבור כמותו רק בדבר שאין מתכוון, שהוא חייב בכל התורה, ובמקלקל בהבערה סובר רבי שמעון המחייב.

ובחידושי רבינו חיים הלוי [שבת י יז] ביאר הסוגיא לפי דעת הרמב"ם, שאמנם כונת הגמרא להעמיד הברייתא באופן של פסיק רישיה, מכל מקום אין הפטור לפי דעת תנא קמא משום מלאכה שאינה צריכה לגופה, וכמו שכתבו התוס', אלא הפטור הוא מצד דבר שאינו מתכוון. וביאור הדבר הוא, שהנהגה התוס' [שבת קג א] הביאו דעת ספר הערוך, שכל פסיק רישיה שאין לעושה שום ענין בעשיתו, הרי הוא כאינו מתכוון, ואינו קרוי פסיק רישיה, אלא אם כן יש לו איזה תועלת ממנו.

וכבר נתבאר, שישנם שני דינים בדבר שאינו מתכוון, דהיינו, אינו מתכוון של כל התורה, שנחלקו בו רבי יהודה ורבי שמעון, ואינו מתכוון של שבת, שהוא לדברי הכל, וכנ"ל, ובאמת חלוקים הם בגדרם, שאינו מתכוון של כל התורה, הרי הוא תלוי ברצונו ובכונתו, כלומר, שכאשר עושה המעשה, צריך שיעשהו מתוך רצון וכונה תחילה על תוצאה זו שתהיה מפעולתו, וכל שאינו עושה לכונת תוצאה זו, הרי הוא בדין אינו מתכוון ופטור [לרבי שמעון]. מה שאין כן בדין אינו מתכוון של שבת, שיסודו הוא משום הידיעה, שכאשר עושה פעולה ואינו יודע מה יהיו תוצאותיו, אין זה "מלאכה מחשבת", שהרי לא חשב על תוצאות המעשה.

והנפקא מינה בין שני הגדרות אלו, לענין "פסיק רישיה דלא ניחא ליה", שבאמת מאחר

דבר שאינו מתכוון בשבת, מכל מקום אין איסור זה אלא מדרבנן, ואין זה כמו שאר איסורים שהוא אוסר מן התורה בדבר שאינו מתכוון, הואיל ו"מלאכת מחשבת" אסרה תורה, וכמו שמבואר ביומא [לד], ואם כן אין לפרש דברי הגמרא כפשוטם, שרבי אליעזר ברבי צדוק מחייב חטאת בכיבוי זה, באופן שהוא דבר שאינו מתכוון, ולכן פירשו התוס', שכונת הגמרא דוקא כאשר היה מוכרח שיבערו התחתונות, שבוה אינו נחשב כדבר שאינו מתכוון, הואיל ופסיק רישיה הוא, ומחלוקת התנאים היא בדין מלאכה שאינה צריכה לגופה. ובאמת שגם דעת רש"י בפרט זה כהתוס', [כלומר, שרבי יהודה אוסר דבר שאינו מתכוון לענין שבת, רק מדרבנן], וכמו שכתב בשבת [קכא ב ד"ה דילמא לפי], ואם כן יקשה עליו קושיית התוס'.

ובאחיזתו [ג נז] כתב ליישב דעת רש"י, שבאמת הדבר תלוי במחלוקת התנאים בדין מקלקל בחבורה, כלומר, שבשאר מלאכות שנאמר בהם "מלאכת מחשבת", הדבר פשוט, שדבר שאינו מתכוון אינו אסור מן התורה, אבל בחבורה, לדעת הסוברים שמקלקל חייב בו, משום שלא נאמר במלאכה זו "מלאכת מחשבת", אם כן גם בדבר שאינו מתכוון יתחייב בו חטאת, [על כל פנים לרבי יהודה, האוסר אינו מתכוון מן התורה, בשאר איסורים], ואם כן סוגית הגמרא כאן תתפרש, לדעת האומר מקלקל בחבורה חייב, ולכן תלינו נידון זה של אינו מתכוון, במחלוקת הכללית של רבי יהודה ורבי שמעון שבכל התורה, בדין דבר שאינו מתכוון. וכדבריו כתב בקהלות יעקב, והוסיף, שאמנם